

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

**Leidschendam-
Voorburg**

Datum 24 september 2024
Nummer 3914
Onderwerp Raadsbrief informeren over aanpak kostenbeheersing jeugd 2024

Portefeuillehouder Wethouder Keus

1. Aanleiding

Kinderen moeten gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Vaak gaat dat goed maar soms is daarbij ondersteuning of jeugdhulp nodig. Sinds de decentralisatie van de Jeugdzorg is het aantal kinderen in de jeugdzorg gestegen. Ook de kosten zijn toegenomen als gevolg van verschillende maatschappelijke ontwikkelingen. Het stelsel loopt vast en is niet in staat om te zorgen dat de jeugdhulp beschikbaar blijft voor kinderen die écht jeugdhulp nodig hebben.

De gemeenten in de regio Haaglanden zien ook voor 2024 een toenemende stijging van het aantal jongeren en de zorgvraag in de jeugdhulp, inclusief de forse stijging van de kosten van de jeugdhulp. Deze ontwikkeling is ook landelijk zichtbaar en niet nieuw, maar zorgt voor een nóg grotere financiële druk en urgentie door de financiële besparingsopgaven uit de Hervormingsagenda van € 1 miljard vanaf 2026 (voor regio Haaglanden ongeveer € 60 miljoen structureel per jaar vanaf 2026). De druk op de betaalbaarheid van het jeugdstelsel in Haaglanden wordt hierdoor nóg groter. Deze groei leidt niet alleen tot stijgende zorguitgaven, maar ook de druk op de kwaliteit van de jeugdhulp en het zorgpersoneel neemt toe. Dit is geen houdbare situatie; door de toename van het aantal jongeren met jeugdhulp en de daaruit voortvloeiende kosten komt de zorg voor jongeren die écht hulp nodig hebben onder druk te staan.

Met deze raadsbrief informeert het college de raad over het lokale actieplan dat wordt opgesteld en over de regionale aanpak van kostenbeheersing die binnen de vastgestelde kaders en uitgangspunten van de regiovisie jeugdhulp Haaglanden en de hervormingsagenda jeugd wordt vormgegeven.

De raad is eerder geïnformeerd over de lokale ontwikkelingen in de Monitor Sociaal Domein (3819) en de 1^e Turap 2024 (3614).

2. Inhoudelijke uiteenzetting

Kinderen in Leidschendam-Voorburg moeten veilig, gezond en kansrijk op kunnen groeien. De alsmaar toenemende kosten in de jeugdhulp zijn een symptoom van dieperliggende maatschappelijke vraagstukken waarbij inmiddels 1 op de 7 kinderen een vorm van jeugdhulp

ontvangt. In de hervormingsagenda is vastgesteld dat het beroep op jeugdhulp te veel is en dat dit voor het huidige stelsel van jeugdhulp onhoudbaar is. In het belang van de ontwikkeling van kinderen en jongeren in deze gemeente is het zaak om de pedagogische basis te versterken en de jeugdzorg beschikbaar te houden voor die groep die vanwege hun zware problematiek hier het meest baat bij hebben. Dit betekent dat het college in 2030 grofweg een halvering wil van het aantal kinderen met jeugdzorg. Hierdoor blijft jeugdzorg beschikbaar voor de kinderen en jongeren die hulp nodig hebben zoals is beoogd in de Jeugdwet, de kinderrechten en het coalitieakkoord 2022 – 2026 Leidschendam, Stompwijk, Voorburg.

Per 2026 valt het budget van € 60 miljoen (regionaal) per jaar weg. De inschatting is dat er € 25 miljoen regionaal bespaard kan worden. Dit betekent dat de overige € 35 miljoen op lokaal niveau moet worden georganiseerd. Voor Leidschendam-Voorburg betekent dat een bedrag van ongeveer € 2,5 miljoen. In deze raadsbrief wordt zowel de lokale als de regionale aanpak verder toegelicht. De lokale en regionale aanpak zijn complementair aan elkaar en in lijn met de Hervormingsagenda Jeugd en de regiovisie jeugd. Daarbij worden de opbrengsten van het fundamentele gesprek en de lessen van “Boemerangbeleid” betrokken.

3. Lokale aanpak

Er is sprake van een “wicked problem”, een complex, ongestructureerd probleem, dat de gemeente niet alleen kan aanpakken maar waarbij intensieve samenwerking met de maatschappelijke partners noodzakelijk is. Daarom zijn er de afgelopen maanden verschillende bijeenkomsten georganiseerd onder de noemer “het fundamentele gesprek over opvoeden, opgroeien en ontwikkelen”. Dit naar aanleiding van de motie 742 “Het fundamentele gesprek toevoegen aan de prioriteiten 2023/2024” die de raad heeft aangenomen in de vergadering van 4 juli 2023.

Samen met vertegenwoordiging van ouders en jeugdigen en belangrijke partners uit het onderwijs, kinderopvang, gezondheidszorg, jeugdhulpaanbieders, maatschappelijke instellingen en gemeente is gesproken over wat kinderen en jongeren nodig hebben om gezond, veilig en kansrijk op te groeien in deze gemeente. Vanuit de constatering dat de oplossing niet binnen het huidige systeem van jeugdhulp kan worden gevonden, is gesproken over hoe dan wel. De bijeenkomsten hebben geleid tot een gedeeld besef dat het hier gaat om een collectief en taai probleem, waarbij er meerdere knoppen zijn waar aan moet worden gedraaid en dat voor iedere knop de hulp van de anderen nodig is om impact te maken. Ook vraagt het anders durven denken en doen, om niet in de vicieuze cirkel te blijven waar het beleid voor jeugdhulp en passend onderwijs zich al 50 jaar bevindt, het zogenaamde Boemerangbeleid.

Met het eerder genoemde doel voor ogen én met de opgedane inzichten vanuit het fundamentele gesprek wordt momenteel gewerkt aan een lokaal actieplan zodat jeugdhulp niet als antwoord gezien wordt bij vraagstukken die vaak meer te maken hebben met opvoeding, onderwijs of normale problemen die horen bij een bepaalde leeftijd. Niet alleen keren we zo het tij van de alsmaar

toenemende kosten, maar wordt ook schaarse capaciteit (professionals, geld, tijd) vrijgemaakt voor kinderen en jongeren die echt gebaat zijn bij jeugdhulp.

Dit wordt geconcretiseerd in zes actielijnen in het lokale actieplan waarbij de effecten op korte, middellange en lange termijn aangetoond moeten worden:

1. Verwijzers en de toegang: Afspraken maken met directe verwijzers en een toekomstbestendige lokale toegang tot jeugdhulp
2. Versterken [pedagogische basis](#): “het probleem” moet dikwijls niet gezocht worden in het kind maar in zijn/haar context waar jeugdzorg niet het antwoord op is
3. Van individueel naar collectief: maatschappelijke problemen worden niet opgelost met individuele voorzieningen. Het college zet in op collectieve voorzieningen. Bijvoorbeeld door collectief in te zetten op mentale gezondheid in plaats van individuele trajecten.
4. Normaliseren en afbakenen: Langs het fundamentele gesprek duiden wat (niet) normaal is en waarvoor hulp nodig is. Dat wordt afgebakend door aanpassing van de verordening jeugdhulp en de beleidsregels. Hierbij blijft altijd het belang van kind voorop staan.
5. Lobby: kosten in de jeugdhulp die voortvloeien uit nieuwe eisen vanuit het Rijk horen ook thuis bij het Rijk.
6. Onderzoeken budgetplafonds: onderzoeken hoe budgetplafonds hieraan kunnen bijdragen en of deze gehanteerd kunnen worden.

De maatregelen uit dit actieplan moeten, in aanvulling op de besparing uit de hervormingsagenda jeugd, een financieel effect hebben van € 600.000 in 2025, € 1,1 miljoen in 2026, € 1,6 miljoen in 2027 en € 2,1 miljoen in 2028. Deze besparingen zijn niet het *doel* maar het *middel* om de noodzakelijke beweging, van symptoombestrijding naar de versterking van de pedagogische basis, in gang te zetten. En zo de betrokken jeugdhulp professionals beschikbaar maken en houden voor de kinderen voor wie zij echt het verschil kunnen maken. Door schaarste moeten bewustere keuzes worden gemaakt welk kind geholpen is met jeugdzorg en waar – onderbouwd én in het belang van het kind – “nee” moet worden gezegd en/of iets anders moet worden aangeboden.

Bovenstaande 6 actielijnen worden momenteel verder uitgewerkt voor het lokale actieplan dat dit jaar wordt aangeboden aan de raad ter vaststelling. Hierbij is betrokkenheid van onze maatschappelijke partners van groot belang. In het bijzonder ‘JONG doet mee’, de ‘Oudersraad, de Adviesraad Sociaal Domein en de Jeugdbudsmen hebben een rol in het borgen van de rechten en de belangen van het kind. Om snel te kunnen starten met het actieplan is voor 2025 een bedrag opgenomen van € 150.000 om de uitvoering mogelijk te maken.

4. Regionale aanpak

Naast de lokale acties, is er ook een regionale aanpak vastgesteld door het bestuurlijk overleg jeugd binnen de kaders van de regiovisie jeugdhulp Haaglanden. In de Aanpak Kostenbeheersing zijn er 4 regionale actielijnen uitgewerkt.

1. Aanpak verblijf
2. Terugdringen gebruik (lichte) hulp
3. Meer inzet van collectieve zorg in het onderwijs in plaats van individuele zorg in het onderwijs
4. Sturing op het regionale zorglandschap

Er is voor deze focus gekozen vanwege de mate van het besparingspotentieel op de korte en/of lange termijn en of de actie een onvermijdelijk karakter heeft, bijvoorbeeld door opgaven vanuit de Hervormingsagenda Jeugd.

4.1 Aanpak verblijf

De kosten van jeugdhulp in verblijf blijven stijgen. Dat heeft enerzijds te maken met maatregelen die leiden tot hogere kosten, zoals het verkleinen van groepen en anderzijds door de duur van het verblijf, omdat het niet altijd eenvoudig is om vervolgzorg te realiseren. Om de kosten te beperken wordt ingezet op het afschalen (lichtere vormen van zorg wanneer dat mogelijk is) en verkorten van verblijfsduur. Daarbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld trajectfinanciering zodat aanbieders van jeugdhulp ook belang hebben bij goede aansluiting en afstemming van vervolgzorg.

Beoogde resultaten 2027

Door waar mogelijk lichtere zorgvormen te bieden en door te zorgen voor passende vervolgzorg na een verblijf wordt de verblijfsduur korter. De wachttijden zijn acceptabel en jongeren in Haaglanden kunnen voor verblijfszorg binnen de regio terecht. De toegankelijkheid van verblijfszorg is op orde. Het beoogde financiële effect van deze maatregel is € 4,2 miljoen op regionaal niveau vanaf 2027. Voor Leidschendam-Voorburg betekent dit ongeveer € 294.000.

4.2 Terugdringen gebruik (lichte) hulp

Om te voorkomen dat jongeren onnodig lang in jeugdhulp blijven, wordt de samenhang en afstemming tussen jeugdhulp en verwante domeinen (denk aan de Wet langdurige zorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning) versterkt.

Beoogde resultaten 2027

- Het gebruik van lichte hulp terugbrengen naar het niveau van 2022.
- Afname op het gebied van overbruggingszorg met 35% ten opzichte van 2024.
- Individuele jeugdhulp op school is gedaald met 30% ten opzichte van 2024.
- Individuele jeugdhulp thuis is gedaald met 3% ten opzichte van 2024.
- Wachttijden (V)SO cluster 3 en 4 zijn verkort met 15% ten opzichte van 2024.

De financiële effecten van deze maatregelen moeten leiden tot € 2,8 miljoen op regionaal niveau vanaf 2027. Voor Leidschendam-Voorburg betekent dit ruim € 200.000.

4.3 Meer inzet van collectieve zorg in het onderwijs in plaats van individuele zorg

Binnen het onderwijs wordt vaak individuele zorg ingezet terwijl een collectieve inzet van zorg binnen de school (jeugdhulp expertise) veel voordelen biedt. Hulp kan sneller, zonder indicatie en administratieve lasten, worden ingezet. Dat draagt ook bij aan normaliseren; hulp is beschikbaar zonder dat een indicatie noodzakelijk is waarmee stigmatiseren en medicaliseren wordt tegengegaan. Het financiële effect valt binnen het terugdringen gebruik (lichte) hulp. Hierbij kan worden gedacht aan het toevoegen van jeugdhulp expertise in het onderwijs zoals een psycholoog op school of ambulante hulpverlening zonder indicatie, zodat er niet verschillende hulpverleners in een klas aanwezig zijn. Deze regionale acties worden ook betrokken bij de lokale aanvullende acties in afstemming met de Lokale Educatieve Agenda en de sociale (pedagogische) basis.

4.4 Sturing op het regionale zorglandschap

In de jeugdhulp regio Haaglanden wordt op basis van gezamenlijke uitgangspunten een breed en dekkend zorglandschap gerealiseerd. Het zorglandschap betreft het geheel van het beschikbare aanbod van jeugdhulp. Op basis daarvan wordt voldoende aanbod van verblijfs- en ambulante voorzieningen gerealiseerd van goede kwaliteit. In de afgelopen jaren is de afbouw van verblijfsvoorzieningen zoals jeugdzorgPlus in een stroomversnelling geraakt. Goede alternatieven zijn nog onvoldoende beschikbaar. De visie op passende zorg verandert en dat vraagt, meer dan voorheen, om sturing op het zorglandschap

Beoogde resultaten 2027

- Er is een zorglandschap ingericht in lijn met de inhoudelijke uitgangspunten en de gestelde doelen voor het zorglandschap; de noodzakelijke wijzigingen in het zorgaanbod zijn gerealiseerd.
- De sturing op de jeugdhulpaanbieders is versterkt en geconcretiseerd en verankert in de jeugdhulpcontracten.
- Het financiële resultaat van de sturing op het zorglandschap kan leiden tot een besparing van € 17,9 miljoen vanaf 2027 op regionaal niveau. Deze besparing is minder zeker dan de maatregelen die hiervoor zijn benoemd.

De transformatie van verblijfszorg (zoals de JeugdhulpPlus) kent veel onzekerheden en is ook afhankelijk van de (boven)regionale samenwerking en de landelijke regie van het Rijk.

5. Vervolgtraject

In het regionale vervolgtraject worden de gemeenteraden als volgt betrokken:

- 25 september 2024 is er een bijeenkomst voor raadsleden uit de regio van 18:00 tot 20:00 uur.
- Q1 2025 – regionale raadsinformatiebrief voortgang aanpak kostenbeheersing
- Q1 2026 – regionale raadsinformatiebrief voortgang aanpak kostenbeheersing

Voor de lokale maatregelen ontvangt de raad nog in 2024 een actieplan. In het actieplan worden de lokale acties opgenomen en de manier waarop invulling wordt gegeven aan de monitoring en rapportage op voortgang en effecten en noodzakelijke investeringen.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

R.J. den Haan
secretaris

M.W. Vroom
burgemeester

Bijlage behorende bij deze raadsbrief:

3914 Regionale aanpak kostenbeheersing jeugd 2024